

Kowalski, Wiesław Józef

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej w Bogurzynie

Notatki Płockie 45/4-185, 48-51

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ODSŁONIĘCIE TABLICY PAMIĄTKOWEJ W BOGURZYNIE

19 listopada 2000 r. dla wszystkich mieszkańców Gminy Wiśniewo był dniem uroczystym i szczególnym. Odbyło się odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej ks. kan. Władysławowi Skierkowskiemu (1886 - 1941), etnografowi, zasłużonemu członkowi Towarzystwa Naukowego Płockiego - w kościele parafialnym p.w. św. Doroty w Bogurzynie.

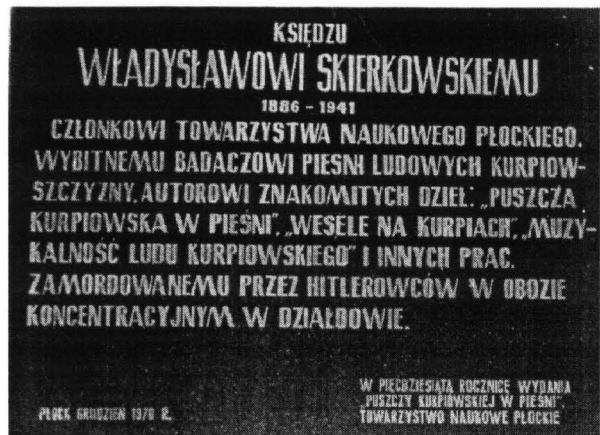
Na zaproszenie ks. kan. Józefa Gałązki - proboszcza parafii w Bogurzynie oraz współorganizatorów uroczystości: Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej, Starostwa Powiatowego w Mławie i Urzędu Gminy w Wiśniewie przybyło wielu dostojnych gości, m.in.: ks. Aleksander Pasternakiewicz, protonotariusz apostolski z Kurii Diecezjalnej w Płocku, minister Mirosław Koźlakiewicz- urodzony na tej ziemi, ks. prof. dr hab. Michał Marian Grzybowski - członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, Andrzej Grzymkowski - starosta, Jerzy Rakowski - wiceburmistrz, Zbigniew Kleniewski - wójt gminy, Kazimierz Tański - prezes Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej, ks. Jan Augustynowicz - redaktor naczelny edycji płockiej "Niedzieli" - członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, Wiesław Kowalski - dyrektor Biura TNP - członek Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz liczni księża, nauczyciele, młodzież i mieszkańcy.

Wszyscy zaproszeni goście, nauczyciele, wychowawcy, dzieci, młodzież i parafianie uczestniczyli we Mszy św.,

Witraż przedstawiający ks. kan. Władysława Skierkowskiego (1886-1941) w sali posiedzeń Zarządu TNP

Fot. W. Kowalski

Siedziba Towarzystwa Naukowego Płockiego przy pl. Narutowicza 8. Tablica pamiątkowa w holu na parterze poświęcona ks. kan. Władysławowi Skierkowskiemu (1886-1941), członkowi TNP. Wmurowana w 1978 r. w 50. rocznicę wydania "Puszczy Kurpiowskiej w pieśni"

którą celebrował ks. inf. Aleksander Pasternakiewicz.

Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prof. dr hab. Michał M. Grzybowski, który powiedział m.in.: "Dziś, poprzez tę uroczystość i pamiątkową tablicę umieszczoną w parafialnej świątyni, wpisuje się na listę rodak parafii bogurzyńskiej, znany etnograf i badacz kurpiowszczyzny ks. kan. Władysław Skierkowski. Choć od jego męczeńskiej śmierci upływa prawie 60 lat, postać jego jest znana w polskiej nauce i kulturze.

Władysław Skierkowski urodził się 13 marca 1886 r. we wsi Głuźek w parafii bogurzyńskiej w dawnym powiecie mławskim, gdzie rodzice jego - Jan i Ewa z Woźniaków mieli kilkunastohektarowe gospodarstwo. Władysław był najstarszym z sześciorga rodzeństwa, miał dwóch braci i trzy siostry.

Pierwsze nauki pobierał w szkole elementarnej w Wojnowce, a mając zamiłowanie do muzyki powędrował do Mławy i tam u zdolnego i znanego organisty poznawał tajniki tej fascynującej dziedziny wiedzy. W Mławie działało w tym czasie towarzystwo śpiewacze "Lutnia", gromadząc animatorów śpiewu i muzyki. To właśnie w Mławie młody Władek dowiedział się o ks. Eugeniuszu Gruberskim, znanym już kompozytorze oraz profesorze śpiewu i muzyki w Seminarium Duchownym. Słowa ks. Gruberskiego, a może i chęć zbliżania się do kół kościelnych sprawiły, że 17-letni Władysław przeniósł się do Płocka, aby pod kierunkiem ks. Profesora w tajnej szkole organistów w latach 1903-1904 doskonalić swój warsztat muzyczny. 22 czerwca 1904 r. ukończył z wyróżnieniem kurs gry na organach, a nie mogąc liczyć na pomoc materialną przyjął posadę organisty w Płocku w kościele św. Jana Chrzyciela, który był wówczas kościołem seminarijnym.

Podczas pobytu w Płocku, zwłaszcza w pierwszych latach, korzystał z pomocy i wsparcia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia mających swój dom na Starym Rynku. Po-

Zespół Folklorystyczny i Kapela Ludowa z Myszyńca (od prawej - Stefania Prusaczyk, kierownik Zespołu)

Fot. W. Kowalski

moc Sióstr przy znalezieniu mieszkania i częsty pobyt w ich kaplicy nie pozostały bez wpływu na szlachetną postać młodzieńca. Celebry w kościele świętojańskim i sąsiedztwo kleryków sprawiły, że w młodym miłośniku muzyki zrodziło się powołanie do kapłaństwa.

Na podstawie egzaminu wstępnego, który zdał z wynikiem dostatecznym został przyjęty do Seminarium Duchownego w Płocku 7 września 1906 r. Święcenia kapłańskie otrzymał w niedzielę - 23 czerwca 1912 r. w katedrze płockiej, z rąk biskupa Antoniego Nowowiejskiego.

W Zakładzie Anioła Stróża w Płocku u Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia, które pomagały mu w kształceniu się i utrzymaniu, odprawił Mszę prymicyjną, potem zaś w kościele parafialnym w Bogurzynie.

Pracę duszpasterską rozpoczął od wikariatu w Dziezrgowie, gdzie proboszczem był ks. Józef Smólczyński. Po rocznym pobycie na tej placówce otrzymał przeniesienie na wikariat do Myszyńca - centrum kurpiowskiej Puszczy Zielonej. Tutejszy miejscowy prosty, pobożny, gościny i rozśpiewany lud kurpiowski przykuł serce młodego ks. Władysława na zawsze. Pokochali go za jego uczuciowe usposobienie, takt, szacunek dla miejscowych zwyczajów i miłości do śpiewów, które im często towarzyszyły.

Wówczas to zrodziła się w nim myśl zbierania melodii i pieśni oraz spisywania bogatych obrzędów i zwyczajów religijnych i świeckich. Z zapałem zabrał się do zbierania materiałów, zapisując słowa i melodie pieśni, piosenek i przyśpiewek na różne okoliczności.

W grudniu 1920 r. otrzymał samodzielną placówkę w postaci probostwa w Ciachcinie pod Płockiem, skąd po pięciu latach przeniósł się na probostwo do Imielnicy, także niedaleko Płocka.

Przez cały ten czas starał się utrzymywać kontakt z Kurpiami. Rezultatem tej mozolnej pracy i wędrówek po wsiami parafii Myszyńiec, Kadzidło, Łyse, Baranowo, Czarnia, Zalas i innych był zbiór liczący około 1500 pieśni i melodii, a także opisy obrzędów weselnych.

Jako proboszcz w Imielnicy, mieszkając blisko Płocka był członkiem Towarzystwa Naukowego Płockiego, gdzie wielokrotnie wygłaszał referaty na temat Puszczy, zwyczajów i pieśni, odtwarzając przy fortepianie ich melodie.

Staraniem Towarzystwa Naukowego Płockiego ukaza-

ła się drukiem praca "Puszcza Kurpiowska w pieśni" w kilku zeszytach. Ogłosił także kilka prac w "Kwartalniku Muzycznym" oraz "Polskim Roczniku Muzykologicznym". Przez swoją pracę etnograficzną ks. Skierkowski oddał ogromne usługi nauce i muzyce polskiej, ratując bogactwo pieśni i melodii częściowo już zapomnianych.

Proboszcz z Imielnicy znany był nie tylko z zamiłowań muzycznych. W czasie swojego proboszczowania podjął się trudnego dzieła zbudowania nowego kościoła. Prace trwały 8 lat do 1935 r., to jest do konsekracji, której dokonał bp Leon Wetmański. Abp Nowowiejski dziękując parafianom za ofiarność na rzecz budowy nowego Domu Bożego, odznaczył ks. Skierkowskiego godnością honorowego kanonika kolegiaty pułtuskiej.

Wybuch wojny 1939 r. zastał go w Imielnicy. Jak wielu innych duchownych diecezji płockiej pozostał na swojej placówce, choć wiedział, że było to niebezpieczne. Niebawem nadeszło to najgorsze. Podczas ogólnego aresztowania księży z powiatu płockiego w nocy z 6 na 7 marca 1941 r. żandarmi aresztowali także ks. Skierkowskiego. Wraz z abp. Nowowiejskim i bp Wetmańskim aresztowanymi w Słupnie, wszystkich przewieziono do Płocka, a stamtąd samochodami do obozu koncentracyjnego w Działdowie.

Była to największa ofiara męczeństwa i krwi mazowieckich duchowieństwa. Wśród nich był ks. kan. Władysław Skierkowski, który - jak poinformowała administracja obozu - zmarł 20 sierpnia 1941. - miał wówczas 55 lat.

Okolicznościowe kazanie w kościele parafialnym w Bogurzynie o ks. kan. Władysławie Skierkowskim wygłosił ks. prof. dr hab. Michał Marian Grzybowski, członek TNP

Fot. W. Kowalski

„WESELE NA KURPIACH”

sztuka ludowa w 4 akt. ze śpiewami i tańcami

napisał **Ks. Władysław Skierkowski**.

OSOBY:

Klimek — gospodarz z Charciejbaldy	p. J. Borowiec
Rozyna — jego żona	p. H. Święciecka
Marysia — ich córka	p. J. Poraska
Kasia — córeczka	* * *
Teoś — synek	* * *
Soliwoda — gospodarz z Myszynca	p. S. Kwaskowski
Jego żona	p. O. Weissowa
Janek — ich syn	p. M. Ptuciński
Raj — (swat)	p. T. Skarzyński
Adam Dzieczek	p. B. Dominiak
Adamowa — jego żona (czepiarka)	p. M. Szadurska

Druhnay, Drużbowie, Muzykanci.

**Akt I „Wypyty”. Akt II „Zrękowiny”. Akt III „Rozpleciny”.
Akt IV „Oczepiny”.**

Układ sceniczny i reżyserja dyr. **Tadeusz Skarzyński**.

Muzykę opracował prof. **F. Piasek**.

Dekoracje i kostjomy podług oryginalnych wzorów wykonane
w pracowni Teatru Płockiego.

Po wojnie w kościele w Imielnicy parafianie ufundowali w 1948 r. pamiątkową tablicę swojemu proboszczowi - męczennikowi. Podobną tablicę, jako wybitnemu badaczowi pieśni ludowych Kurpiowszczyzny, ufundowało swojemu członkowi Towarzystwo Naukowe Płockie.

Dziś dochodzi jeszcze jeden wyraz pamięci w kościele parafialnym w Bogurzynie, w świątyni gdzie przyjął chrzest, został włączony do wielkiej rodziny dzieci Bożych, gdzie przyjmował pierwsze sakramenty, gdzie było jego gniazdo rodzinne i groby bliskich”.

Potem nastąpiło uroczyste odsłonięcie tablicy pamiątkowej, której dokonali: Jan Skierkowski - bratanek, minister Mirosław Kozłakiewicz i ks. Sławomir Malinowski, dziekan mławski, który poświęcił tablicę.

Po Mszy św. na zaproszenie Haliny Augustynowicz, dyrektora Szkoły Podstawowej w Bogurzynie wszyscy spotkali się w szkole, w której został zorganizowany koncert Zespołu Folklorystycznego z Myszynca pod kierunkiem Stefanii Prusaczyk Zespół ten w strojach kurpiowskich wykonał kilka oryginalnych tańców kurpiowskich i zaśpiewał w gwarze kilka pięknych pieśni i przyśpiewek ze zbiorów ks. Skierkowskiego. Zespołowi grała ludowa kapela. Koncert został przyjęty owacyjnie.

Życzymy Dyrekcji i Radzie Pedagogicznej, aby Władze Gminy w niedalekiej przyszłości nadały Szkole Podstawowej w Bogurzynie imię syna tej ziemi, ks. kan. Władysława Skierkowskiego, kompozytora, autora

sztuki - "Wesele na Kurpiach", o którym pisali, w roku 1928, m. in. (W. N.) "Słynne już dzisiaj w całej Polsce "Wesele na Kurpiach" przywędrowało do nas via Warszawa (przeszło sto przedstawień) i via Wilno, ale zrodziło się w Płocku, dzięki świetnemu pomysłowi dyrektora tamtejszej sceny, p. T. Skarzyńskiego, który ułożył na scenę i wyreżyserował widowisko ludowe, napisane przez ks. Władysława Skierkowskiego, znakomitego znawcę życia Kurpiów. Jest to widowisko nie tylko barwne, pełne wesela i życia, a egzotykiem rozciekawiającą. Ciągnie od niego jakiś mistyczny powiew, wylaniający się z tajemniczych związków między ludem, a ziemią, o których mówią nam symbolicznie te przepiękne obrzędy. Aktorzy pp. Skarzyńskiego nie udają Kurpiów, ale nimi są. Mówią, tańczą, śpiewają i noszą wspaniałe stroje, tak jakby się w puszczy porodzili. Nowe to, urocze i rozrzewniające - wrażenie na całe życie. Entuzjazmu nie było końca”.

Inny znany w Polsce autor Boy-Zeleński pisał: "Tak się złożyło, że dopiero wczoraj mogłem oglądać słynne już "Wesele na Kurpiach" grane w Warszawie tryumfalnie blisko od dwóch miesięcy; ale doprawdy miałbym nieczyste sumienie, gdybym nie przyłączył swego głosu do chóru pochwał, jakimi obsypano tę regionalną imprezę pp. Skarzyńskich, oraz będący jej przedmiotem utwór ks. Władysława Skierkowskiego.

"Wesele na Kurpiach" jest czymś równie oryginalnym jak szczęśliwym. A oryginalność polega tu nie tylko na ślicznych strojach i swoistej gwarze, ale przede wszystkim na niezwykle śmiałym i czystym stosunku do teatru. Ks. Skierkowski zrobił inaczej - chwycił śmiało byka za rogi, z czego wnoszę, że jest w tym kapłanie pierwszorzędnym człowiekiem teatru". Piękną scenografią

do "Wesela na Kurpiach" wykonał Kazimierz Nowacki, naczelny dekorator teatru miejskiego.

O autorze - "Puszczy Kurpiowskiej w pieśni" - dr Aleksander Maciesza, prezes Towarzystwa Naukowego w "Dzienniku Płockim", pisał, m.in.: "Oto na posiedzeniach śródowych Towarzystwa Naukowego w Płocku rozpoczął ks. proboszcz Władysław Skierkowski, wielki miłośnik śpiewu i muzyki, cykl wykładów pod ogólnym tytułem "Puszcza Kurpiowska w pieśni". Zdaje on w ten sposób sprawę wyników swoich dziesięcioletnich badań naukowych od 1918 r. do 1928 r. na Puszczy Kurpiowskiej w zakresie etnografii muzycznej. Plon pracy ks. Władysława Skierkowskiego jest bardzo obfity. Referaty, wygłaszane przez ks. Skierkowskiego

w Towarzystwie, skupiają sporą ilość słuchaczy i wzbudzają duże zainteresowanie. Są one bowiem nie tylko żywym przedstawieniem kultury duchowej Puszczy, wyrażonej w pieśni, lecz i odtwarzaniem tych pieśni przez wygrywanie melodii i wykonanie śpiewu z zachowaniem właściwości gwarowych."

Dzieło ks. Władysława Skierkowskiego, który całe swoje życie oddał kulturze ziemi kurpiowskiej, jako przyszły patron Szkoły Podstawowej będzie doskonałym wzorem do naśladowania przez nauczycieli i uczniów z cudownej ziemi "Zielonej Puszczy Kurpiowskiej".

Wiesław Kowalski

Bibliografia:

1. Ks. W. Skierkowski, Wesele na Kurpiach (1928), rękopis. Dział Zbiorów Specjalnych Biblioteki im. Zielińskich TNP.
2. Ks. Władysław Skierkowski, Wesele na Kurpiach - Płock 1933.
3. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni, część I, w: "Rocznik Towarzystwa Naukowego w Płocku" 1929.
4. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni, część II, w: "Rocznik Towarzystwa Naukowego w Płocku" 1931.
5. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni, część II, zeszyt 2, w: Rocznik Towarzystwa Naukowego w Płocku 1934.
6. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni, Płock, Towarzystwo Naukowe Płockie 1933.
7. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni, Płock, Towarzystwo Naukowe Płockie 1934.
8. Ks. W. Skierkowski, Muzykalność ludu kurpiowskiego. "Kwartalnik Muzyczny" 1933, nr 17-18.
9. Ks. W. Skierkowski, O niektórych tańcach kurpiowskich. "Polski Rocznik Muzykologiczny" 1936.
10. Ks. W. Skierkowski, Puszcza Kurpiowska w pieśni. Dzieło zebrane tom I. Ostrołęka, Związek Kurpiów, 1997.
11. A. Maciesza, Puszcza Kurpiowska w pieśni. "Dziennik Płocki", 1926 nr 38
12. A. Maciesza, Puszcza Kurpiowska w pieśni. "Ziemia", 1926.
13. A. Chybiński, Ks. Władysław Skierkowski, "Przegląd muzyczny", 1928, nr 9.
14. W.N., Z teatru - Wesele na Kurpiach. (wycinek prasowy z 1928 r. [w:] Działy Zbiorów Specjalnych Biblioteki TNP).
15. T. Boy-Żeleński: Wesele na Kurpiach. (wycinek prasowy z 1928 r. [w:] Działy Zbiorów Specjalnych Biblioteki TNP).
16. T. Ogończyk, Wesele na Kurpiach, "Głos Mazowiecki", 1933, nr 62.
17. T. Ogończyk, Stary i nowy kościół parafjalny w Imielnicy, "Głos Mazowiecki", 1935, nr 138.
18. T. Ogończyk, Kilka uwag na tle genezy Wesela na Kurpiach ks. Władysława Skierkowskiego, "Życie Mazowska", 1935, nr 2.
19. Ks. W. Jezusek, Ks. kan. Skierkowski Władysław, "Miesięcznik Pastorski Płocki", 1948, nr 7-8.
20. A. Wozaczyńska, Pieśni Kurpiowskie, Wrocław 1956.
21. F. Wybult, Materiały biograficzne i bibliograficzne dotyczące niektórych zasłużonych członków Towarzystwa Naukowego Płockiego - Ks. Władysław Skierkowski. Towarzystwo Naukowe Płockie (1820-1830), (1907-1957). Szkice i materiały. Płock 1957.
22. W. Helenowski, Największy pieśniarz kurpiowski, "Orka", 1958 nr 4.
23. Ks. M. M. Grzybowski, Ks. Skierkowski Władysław (1886-1941), kanonik kolegiaty pułtuskiej, proboszcz w Imielnicy zamordowany w Działdowie. [w:] Martyrologium duchowieństwa Diecezji Płockiej w latach II wojny światowej 1939-1945, Płock, 1982
24. W. Kowalski, Bogurzynie pamiętaj o ks. Władysławie Skierkowskim, "Niedziela" 2000, nr 50.
25. Tablica pamiątkowa z 1948 r. w kościele parafjalnym w Płocku - Imielnicy - "Śp. ks. kan. Władysław Skierkowski, ur. dnia 2 III 1886 r. - Proboszcz parafii Imielnica od 1925 r. - z ofiar Parafian Świątynie tę zbudował - Zamordowany przez Niemców w obozie w Działdowie 20 VIII 1941 r. - Wieczny pokój daj Mu Panie".
26. Tablica pamiątkowa z 1978 r. w siedzibie TNP przy pl. Narutowicza 8 - "Księdzu Władysławowi Skierkowskiemu (1886-1941) Członkowi Towarzystwa Naukowego Płockiego - Wybitnemu badaczowi pieśni ludowych kurpiowszczyzny, autorowi znakomych dzieł: "Puszcza Kurpiowska w pieśni", "Wesele na Kurpiach", "Muzykalność ludu Kurpiowskiego" i innych prac. Zamordowanemu przez hitlerowców w obozie koncentracyjnym w Działdowie. W pięćdziesiątą rocznicę wydania "Puszczy Kurpiowskiej w pieśni" - Towarzystwo Naukowe Płockie".
27. Tablica pamiątkowa z 2000 r. w Kościele parafjalnym w Bogurzynie - "Ks. kan. Władysław Skierkowski - urodzony 2 marca 1886 r. w Głuzku na Ziemi Mławskiej wyświęcony na kaptana 23 czerwca 1912 r. w Katedrze płockiej. Zamordowany w Działdowie 20 sierpnia 1941 r. - Gorliwy duszpasterz, budowniczy kościoła w Imielnicy, zasłużony dla kultury Kurpiowskiej, ceniony w środowisku naukowym - w dowód pamięci - Proboszcz i parafianie Bogurzyńscy - Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Mławskiej - Urząd Gminy w Wiśniewie - Starostwo Powiatowe w Mławie - w listopadzie Roku Jubileuszowego 2000".